

مناسبات قطر با واشنگتن و اسرائیل محک می‌خورد

به قلم سایمون هندرسون (/fa/experts/saymwn-hndrswn-0/)

۷ نوامبر ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/qatars-relations-washington-and-israel-are-being-tested
العربية (/policy-analysis/laqat-qtr-m-washntn-wasrayyl-fy-mrhlit-akhtbar/)

درباره نویسنده

سایمون هندرسون (/fa/experts/saymwn-hndrswn-0/)

تحلیل کوتاه

قطر از رابطه نزدیک خود با حماس برای آزادسازی گروگان‌های غزه استفاده می‌کند اما همین رابطه می‌تواند به روابط سیاسی و نظامی‌اش با آمریکا لطمه بزند

در ۲۲ اکتبر آنتونی بلینکن وزیر خارجه در اظهارنظری در مورد آزادی دو آمریکایی که در حمله ۷ اکتبر حماس به اسرائیل گروگان گرفته شده بودند به آن‌ها پی‌پی‌سی نیوز گفت: «من بار دیگر می‌خواهم از دولت قطر برای نقش بسیاری مهمی که در آزادی آن‌ها ایفا کرد تشکر کنم». دو گروگان دیگر هم روز بعد آزاد شدند. یک مقام قطری در اظهارنظری با اشاره به مذاکرات در این باره به یک روزنامه آلمانی گفت: «این آزادسازی در چارچوبی صورت گرفت که نشانگر نیت مثبت برای آزادسازی گروگان‌ها است. ما خوش‌بین هستیم که گروگان‌ها به‌ویژه غیرنظامیان به زودی آزاد شوند». اما بیانیه رسمی اسرائیل درباره این موضوع هیچ اشاره‌ای به قطر نکرد. امری که با توجه به رابطه نزدیک دوحه با حماس و بیانیه اولیه‌اش مبنی بر این‌که اسرائیل «به تنهایی مسئول» جنگ جاری است و این واقعیت که هنوز بیش از دویست اسرائیلی و شهروند خارجی در گروگان هستند مایه تعجب نیست.

نقش قطر در آمریکا نیز سروصدا به پا کرده و بسیاری از ناظران می‌پرسند چرا واشنگتن این قدر به این کشور خلیج فارس نزدیک است. دوحه هم میزبان یک پایگاه هوایی مهم آمریکا و هم میزبان رهبری و تشکیلات حماس است. افزون بر آن با ایران و رژیم طالبان در افغانستان نیز رابطه دارد. اما رابطه‌اش با حماس و طالبان گاهی از سوی دولت‌های آمریکا به دلایل گوناگون سیاست‌گذاری تشویق و تحسین شده است. منتقدان همچنین معمولاً تاریخچه اخیر رابطه نزدیک قطر با اسرائیل را فراموش می‌کنند که این روزها کمتر علنی است اما قریب به یقین کماکان فعال است (مثلاً یک ژورنالیست پرواز جت‌های مدیران اجرایی اسرائیلی را

<https://twitter.com/ItayBlumental/status/1706688971118444960>) به

<https://twitter.com/ItayBlumental/status/1706688971118444960>)

مقصد [\(\(https://twitter.com/ItayBlumental/status/1706688971118444960](https://twitter.com/ItayBlumental/status/1706688971118444960))

دوحه و [\(\(https://twitter.com/ItayBlumental/status/1706688971118444960](https://twitter.com/ItayBlumental/status/1706688971118444960))

از <https://twitter.com/ItayBlumental/status/1708174641158631661>)

<https://twitter.com/ItayBlumental/status/1708174641158631661>)

مبدأ [\(\(https://twitter.com/ItayBlumental/status/1708174641158631661](https://twitter.com/ItayBlumental/status/1708174641158631661)

<https://twitter.com/ItayBlumental/status/1708174641158631661>)

اسرائیلی مکررا اما بدون موفقیت سعی کرده‌اند یک میانجی دیگر به غیر از دوحه برای تعامل با نوار غزه پیدا کنند. بحران جاری ممکن است آن‌ها را وادارد تا دوباره تلاش کنند.

موازنه قطر با اسرائیل غزه ایران و کشورهای خلیج فارس

نخستین شواهد عمومی از رابطه دوحه با اسرائیل بعد از ترور نخست‌وزیر اسحاق رابین در سال ۱۹۹۵ علنی شد که احمد العزیز الگواری وزیر اطلاعات قطر در مراسم تدفین او در اورشلیم با لباس عربی کامل حاضر شد. جانشین رابین شیمون پرز در ۱۹۹۶ به دوحه سفر کرد و مدتی کوتاه بعد از آن یک «دفتر بازرگانی» اسرائیل که در عمل سفارت غیررسمی بود در آنجا برپا شد. به رغم تنش‌های منطقه‌ای این دفتر تا سال ۲۰۰۸ باز بود. زمانی که اسرائیل «عملیات سرب گداخته» را در غزه اجرا کرد. برنامه تاسیس متقابل یک دفتر مشابه در تل آویو هرگز به ثمر نرسید. امروز اسرائیلی‌ها هنوز می‌توانند با استفاده از پاسپورت‌های بومی خود به قطر سفر کنند و وزارت خارجه اسرائیل یک افسر امور قطر دارد.

این رابطه با کمک‌های قطر به فلسطین متوازن شده است. دوحه از این لحاظ غزه را به کرانه باختری ترجیح داده و برای برآورده ساختن نیازهای برق دستمزدهای دولتی ساخت‌وساز آپارتمان‌های جدید و مدرسه‌ها نوار غزه را تامین مالی کرده است. فرستاده اصلی قطر برای این پروژه‌ها محمد العمادی پیمانکار حوزه ساخت‌وساز بوده است. در مصاحبه‌ای که نگارنده در سال ۲۰۱۸ با او داشت

<https://thehill.com/opinion/international/414883-qatars-architect-of-a-new-life-for-gazans>) انکار

<https://thehill.com/opinion/international/414883-qatars-architect-of-a-new-life-for-gazans/>)

<https://thehill.com/opinion/international/414883-qatars-architect-of-a-new-life-for-gazans>) کرد

<https://thehill.com/opinion/international/414883-qatars-architect-of-a-new-life-for-gazans>) که کمک‌های مالی دولت

قطر به جیب حماس می‌رود و توضیح داد که چگونه او مرتباً به اردن سفر می‌کند و بعد از طریق اورشلیم با خودرو به غزه می‌رود و در اورشلیم هم در یک هتل مورد علاقه یهودیان مذهبی اقامت می‌کند.

یکی از انگیزه‌های اصلی دوحه برای رابطه با اسرائیل مبتنی بر این استنباط بوده که به قطر کمک خواهد کرد تا بر آمریکا از طریق جامعه یهودی آن تاثیر بگذارد. رابطه دوحه با حماس انگیزه‌های داخلی نیز دارد. قطری‌های عرب به طور کلی هوادار فلسطینی‌ها هستند و بسیاری از آن‌ها همان تعصب دینی نسبت به اسلام را دارند که در ایدئولوژی اخوان المسلمین دیده می‌شود. همان ایدئولوژی که حماس نیز ادعای پیروی از آن را دارد. (هرچند دولت قطر رندانه به غیرمسلمانان امکان داده تا در آنجا به راحتی به نوشیدنی الکلی دسترسی داشته باشند).

در مورد ایران موضع دوحه به خاطر جغرافیا و هیدروکربن‌ها پیچیده بوده است. قطر یک شبه‌جزیره منزوی است که به داخل خلیج فارس پیش رفته و جمعیت اندکی در حدود ۳۰۰ هزار نفر دارد. ولی از ذخایر عظیم گاز طبیعی برخوردار است که بعد از روسیه و ایران سومین در دنیاست. اما «میدان شمالی» برون‌کرانه‌ای عظیم آن با میدان «پارس جنوبی» کمتر توسعه‌یافته ایران به هم پیوسته است که وضعیتی شبیه «دو نی در یک لیوان شیرقهوه» ایجاد می‌کند و اساساً دوحه را وادار می‌کند تا رابطه خوبی با تهران داشته باشد.

روابط با دیگر همسایه‌های منطقه خلیج فارس بیشتر با تنش و نگرانی همراه بوده است. مثلاً بحرین هنوز از این موضوع ناخشنود است که مکان پایتخت تاریخی‌اش در شمال قطر خارج از دسترس است و اینکه ذخایر اندک هیدروکربنش تحت‌الشعاع ذخایر قطر قرار گرفته است. مقامات قطری به نوبه خود اغلب درباره اینکه همسایه‌های‌شان راکتورهای برق هسته‌ای موجود یا برنامه‌ریزی‌شده خود را کجا قرار داده‌اند گلایه کرده‌اند که احتمالاً بیشتر به دلایل نمادین بوده تا نگرانی واقعی نسبت به آلودگی اتمی. امارات متحده عربی چهار راکتور خود را بسیار دورتر از ابوظبی اما کاملاً نزدیک دوحه قرار داده است. به نحو مشابه برنامه‌های احتمالی عربستان سعودی برای یک راکتور غیرنظامی چینی هم آن را در مرز با قطر قرار خواهد داد.

در سال ۲۰۱۷ عربستان امارات متحده بحرین و مصر با ادعای اینکه دوحه از تروریسم حمایت می‌کند تحریم تجاری و دیپلماتیک کاملی

علیه قطر وضع کردند و یک <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden->

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-> (sudden-succession-essay-series) فهرست

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-> (sudden-succession-essay-series) بلند

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-> (sudden-succession-essay-series) بالا

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-> (sudden-succession-essay-series) از

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim->

[sudden-succession-essay-series](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series)) ([https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>) مطالبات (sudden-succession-essay-series)

(tamim-sudden-succession-essay-series) برای پایان دادن به اختلاف انتشار دادند اما آن مناقشه ناگهان بدون هیچ دلیل روشنی در اوایل سال ۲۰۲۱ پایان یافت و هرچند هیچ یک از مطالبات محقق نشد محمد بن سلمان ولیعهد سعودی تحریم را لغو کرد

آیا واشنگتن بدیل‌هایی برای قطر دارد

طی سال‌ها قطر دست «سرشار از منابع اما آسیب‌پذیر» خود را زیرکانه گرچه به شکلی بحث‌برانگیز بازی کرده است در اواخر دهه ۱۹۹۰ پایگاه هوایی عظیم العُدید را ساخت هرچند تاسیسات آن بسیار فراتر از نیازهای نظامی‌اش در آن زمان بود و وقتی سعودی‌ها در سال ۲۰۰۳ مانع استفاده آمریکا از پایگاه هوایی شاهزاده سلطان برای عملیات‌ها علیه القاعده در افغانستان شدند قطر العدید را در اختیار آمریکا قرار داد از آن زمان نیروی هوایی آمریکا و نیروهای موتلف از آن به عنوان پایگاه اصلی خود در خلیج فارس استفاده کرده‌اند و حتی یک مرکز عملیات بسیار مهم در آنجا تاسیس کردند که تمام فعالیت هوایی آمریکا در ناحیه‌ای از عراق تا افغانستان را کنترل می‌کند در همسایگی امارات متحده به نیروهای آمریکا امکان داده تا از پایگاه هوایی الظفره برای عملیات استفاده کنند اما از قرار محدودیت‌های عملیاتی این تاسیسات در مقایسه با العدید آن را به گزینه‌ای نه چندان جذاب بدل کرده است

با توجه به تجربه تاریخی تنش‌آلود با نیروهای آمریکایی در پادشاهی بازگشت به یک پایگاه بدیل در عربستان سعودی امروز غیرعملی به نظر می‌رسد در این میان امارات متحده با اجازه محرمانه خود به چین برای (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

ساخت (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

یک (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-without-tamim-sudden-succession-essay-series>)

واشنگتن لطمه زده است بحرین نیز هم‌اکنون میزبان ناوگان پنجم آمریکا است و درخواست انجام کارهای بیشتر از یک ملت تحت حاکمیت اقلیت سنی با توجه به هواداری ظاهراً گسترده از ایران در میان جمعیت اکثریت شیعه بحرین می‌تواند مشکل‌آفرین باشد

حمایت دوحه از شبکه تلویزیون الجزیره نیز بارها واشنگتن را به خشم آورده است کانال عربی آن به‌ویژه شدیداً هوادار اسلامگرایان و ضدآمریکایی است احساساتی که پیامدهای عملی مرگباری برای نیروهای آمریکایی در میدان منطقه داشته است مثلاً بعد از سرنگونی صدام حسین معلوم شد خبرنگاران الجزیره تا حدی برای گرفتن تصویرهای بهتر با شبه‌نظامیان برای کمین علیه نیروهای آمریکایی توطئه می‌کنند در آن زمان خشم دیپلماتیک آمریکا نسبت به دوحه تأثیر مشهودی بر شیوه‌های عمل شبکه نداشت

در این اواخر به دنبال تصرف مجدد افغانستان به دست طالبان در سال ۲۰۲۱ به دلیل نقش عمده قطر در کمک به پناهندگان برای ترک افغانستان واشنگتن از قطر سپاسگزاری کرد یک گروه مهم از دیپلمات‌های آمریکایی متمرکز بر امور افغانستان حالا از سفارت آمریکا در دوحه فعالیت می‌کنند با این حال اکنون که جنگ حماس باعث شده تا نگرانی‌های دیرینه دوباره بروز کند آمریکا شاید بخواهد با تهدید به خروج دارایی‌های نظامی یا کاهش عملی حضور نظامی و دیپلماتیک خود بر قطر فشار بیاورد

نتیجه‌گیری

آمریکا و اسرائیل اولویت‌های لزوماً یکسانی در بحران غزه ندارند هر دو می‌خواهند گروگان‌های بیشتری آزاد شود اما واشنگتن مشتاق است از گسترش جنگ به لبنان و ایران جلوگیری کند در حالی که اسرائیل بیشتر بر احیای مجدد بازدارندگی علیه حماس بعد از حمله غافلگیرانه و تکان‌دهنده اخیر متمرکز است یافتن بدیلی برای کانال آماده دیپلماتیک قطر با حماس غیرمحتمل به نظر می‌رسد

با این حال واشنگتن مسلماً می‌تواند دوحه را به این امر آگاه کند که کاخ سفید و بیشتر آمریکایی‌ها از حملات تروریستی هولناک حماس به شهروندان اسرائیلی عمیقاً منزجر شده‌اند دوحه آمریکا را مهم‌ترین متحد خود می‌بیند و بی‌اعتنایی قبلی‌اش به نگرانی‌های آمریکا بیش از هر زمانی طی دوره حکومت امیر سابق حقد بن خلیفه آل ثانی مشهود بود کشور حالا تحت رهبری پسر او تمیم قرار

دارد که قطر را به عنوان یک بازیگر در سطح جهانی در بخش انرژی جهان ورزش و دیگر حوزه‌ها اعتبار بخشیده است. امیر تمیم حالا با سخت‌ترین آزمون خود روبه‌رو است: فاصله گرفتن از حماس در غیر این صورت او با احتمال تنزل قابل توجه در حیاتی‌ترین رابطه دوجانبه کشورش روبه‌رو می‌شود.

سایمون هندرسون هموند بیکر و مدیر برنامه برنستاین در زمینه «خلیج فارس و سیاست‌گذاری انرژی» در انستیتو واشنگتن است.

RECOMMENDED

ARTICLES & TESTIMONY

What Is Hamas' Hostage Endgame?

نوامبر ۲۰۲۳

Devorah Margolin

(/policy-analysis/what-hamas-hostage-endgame)

BRIEF ANALYSIS

Profile: Liwa al-Imam al-Hussein

نوامبر ۲۰۲۳

Abdullah Hayek

(/policy-analysis/profile-liwa-al-imam-al-hussein)

BRIEF ANALYSIS

Escalating Hamas Activity in the West Bank

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/rwabt-rb-w-asrayyl/\)](#) روابط عرب و اسرائیل

[\(fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzhy/\)](#) خلیج و سیاست حوزه انرژی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/asrayyl/\)](#) اسرائیل

[\(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/\)](#) کشورهای حاشیه خلیج فارس

[\(fa/policy-analysis/flstynyha/\)](#) فلسطینی‌ها